

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

L. Annæi Senecæ Philosophi Opera, Qvæ Exstant Omnia

Seneca, Lucius Annaeus <Philosophus>

Antverpiæ, 1605

Epist. XXXVI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53700](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53700)

A tuâ, quamquam ⁴ non multum abest, rediturum: sed tamen re quoque ipsâ lætus esse volo. Venit ad nos ex his quos amamus, etiam absentibus, gaudium: sed id leue & euani-
dum. Conspectus, & præsentia, & conuersatio aliquid habet viæ voluptatis: utique
si non tantum quem velis, sed qualem velis videas. Affer itaque te mihi, ⁵ ingens mu-
nus: & quò magis infes, cogita me senem esse, te mortalem. Propera ad me, sed ad te
prius profice, & ante omnia hoc cura, ut constes tibi. Quoties experiri voles, an aliquid
actum sit, obserua an eadem velis hodie quæ heri. Mutatio voluntatis indicat animum
natare aliubi, atque ⁶ aliubi apparere, prout tulit ventus. Non vagatur, quod est fixum
& fundatum. Istud sapienti perfectè contingit, aliquatenus & ⁷ proficienti prouecto-
que. Quid ergo interest? hic commouetur quidem, non tamen transit, sed suo loco nu-
tat: ille nec commouetur quidem.

B

EPIST. XXXVI.

LAUDAT quemdam qui otio se admouit, à republicâ amouit: & ut contemnat vulgi vo-
ces. Pergat bonus esse, aut magis fieri; pergat & mortem aspernari, idque ratione.

A MICVM tuum hortare, ut istos magno animo contemnat, qui illum obiurgant,
quòd umbram & orium petierit, quòd dignitatem suam destituerit, & cum plus
consequi posset, prætulit quietem omnibus. Quàm utiliter negotium suum gesserit,
quotidie illis ostendet. Hi quibus inuidetur, ¹ non desinent transire. alij elidentur, alij
cadent. Res est inquieta, felicitas: ipsa se exagitat, mouet cerebrum, non vno genere.
Alios in aliud irritat: ² hos in potentiam, illos in luxuriam: hos inflat, illos mollit, & to-
tos resoluit. ³ At benè aliquis illam fert: sic, quomodo vinum. Itaque non est quòd tibi
isti persuadeant, eum esse felicem, qui ⁴ à multis obsidetur. sic ad illum, quemadmodum
C ad lacù, concurritur: quem ⁵ qui exhauriunt, & turbant. Nugatorium & ⁶ inertem vo-
cant. Scis quosdam peruersè loqui, & ⁷ signare contraria. ⁸ Felicem vocabant. quid ergo?
erat? Ne illud quidem curo, quod quibusdam nimis horridi animi videtur & tætrici.
Ariston aiebat, malle se adolescentem tristem, quàm hilarem & amabilem turbæ. ⁹ Vi-
num enim fieri bonum, quod recens durum & asperum visum est: non pati atatem,
quod

4. NON MULTVM ABEST.] Ergo & Lucilius
inter senes, aut senescentes.

5. INGENS MVNVS.] Ad vocem factumque
Aeschinus, qui seipse munus Socrati obtulit, ut gratus
esset. Noster 1. De Benef. cap. viii.

6. ALIVBI APPARERE.] Sive vi qui in nauis,
arbitrio ventorum, feruntur: sive ut in insula quadam
D in aquis vagantes: ut nosser Cruternus notat.

7. PROFICIENTI.] De quibus gradibus ego in
Manduct. ii. Dissert. ix.

EPIST. XXXVI. 1. NON DESINENT
TRANSIRE.] Ab vno proposito in aliud, mutare
vitam & statum. Sic sine epistola prioris: Hic com-
mouetur quidem, non tamen transit.

2. HOS IN POTENTIAM.] Malim, in
impotentiam.

3. AT BENE ALIQVIS.] Hæc clausula obie-
ctionem habet: Atqui sunt etiam felices, qui tempe-
rant, nec abutuntur. Ita, inquit: sed qui vi vino ed
viuntur, id est modico nec abundantis. Hoc dicere
videtur: sed plura fortasse dixisse, nec integra hæc
aut plena.

4. A MULTIS OBSIDETVR.] Clientibus,
saluatoribusque.

5. QUI EXHAURIUNT.] Aptissime. Reuera
omnes illi officiosi aliquid petunt à potentibus, aut
sumunt: gratiam, pecuniam, alia quibus egent. Ita-
que exhauriunt: sed & turbant, quia adsidue in-
quietant.

6. INERTEM VOCANT.] Illam amicum, philo-
sophicæ deditum. Vetus & hodiernum conuicium, in
Bona Menti operatos.

7. SIGNARE CONTRARIA.] Mens & quidam,
significatione contrariâ: quod item probum.

8. FELICEM VOCABANT.] Ad hunc nostrum,
cum in ambitione & splendore erat? an Cornelium
Sullam intelligit?

9. VINVM FIERI BONVM.] Homines cum vi-
no comparauit etiam Alexis Comicus:

Ομοίωτατον ἀνθρώπου οἶνον τῆν φύσιν,
τρόπον τῆν ἐστὶν τὸν ἄνθρωπον τὸν νῆον
Πολλὴ γ' ἀνάγκη, καὶ τὸν ἀνδρ' ὀποῦσαι
Πρωτίστον, ἀφ' ἑρῆσαι τ', ὀποῦσαι πάντα δὲ
Σκληρὸν γὰρ ὄσθ', καὶ καταστῆσαι πάλιν,
Ἡδὲν δ' ἀποσσει τ' ἀπὸ λῶπος διατίλει:

p 2

Similis

quod ¹⁰ in dolio placuit. Sine eum tristem appellent, & inimicum processibus suis. bene se dabit in vetustate ipsa tristitia: perseueret modo colere virtutem, perhibere libera-
lia studia, non illa ¹¹ quibus perfundi satis est, sed hæc ¹² quibus tingendus est animus.
hoc est discendi tempus. Quid ergo? aliquid est, quo non sit discendum? minimè. sed
quemadmodum omnibus annis studere honestum est: ita ¹³ non omnibus institui. Tur-
pis & ridicula res est, ¹⁴ elementarius senex. Iuueni parandum, seni vtendum est. Facies
ergo rem vtilissimam tibi, si illum quàm optimum feceris. Hæc aiunt beneficia esse ex-
petenda tribuendaque, non dubiè primæ fortis, quæ tam prodest dare quàm accipere.
Denique nihil illi iam liberi est: spondit. minus autem turpe est creditori, quàm spei
bonæ decoquere. Ad illud æs alienum soluendum, opus est negotianti nauigatione pro-
sperâ, agrum colenti vbertate eius quam colit terræ, & cæli fauore: ille quod debet, solâ
potest voluntate persoluere. In mores fortuna ius non habet. Hos disponat: vt quàm
tranquillissimus ille animus ad perfectum veniat. qui nec ablatum sibi quidquam sen-
tit, nec adiectum, sed in eodem habitu est, quocumque res cadunt. Cui siue aggeruntur **B**
vulgaria bona, supra res suas eminet: siue aliquid ex istis vel omnia casus excussit, minor
non fit. Si in Parthiâ natus esset, arcum infans statim tenderet: si in Germaniâ, protinus
puer ¹⁵ tenerum hastile vibraret: si auorum nostrorum temporibus fuisset, ¹⁶ equitare,
& hostem cominus percutere didicisset. Hæc singulis disciplina gentis suæ suadet, & im-
perat. Quid ergo huic meditandum est? quod aduersus omnia tela, quod aduersus om-
ne hostium genus bene facit, mortem contemnere: quæ quin habeat in se aliquid terri-
bile, vt & animos nostros (quos in amorem sui natura formauit) offendat, nemo dubi-
tat: nec eum necesse esset in id comparari & acui, in quod instinctu quodam voluntario
iremus, sicut feruntur omnes ad conseruationem sui. Nemo discit, vt, si necesse fuerit,
æquo animo in rosâ iaceat: sed in hoc duratur, vt tormentis non submittat fidem: vt, si
necesse fuerit, stans etiam aliquando saucius, pro vallo peruigilet, & ne pilo quidem in-
cumbat. quia solet obrepere interim somnus in aliquod adminiculum reclinatis. Mors
nullum habet incommodum. Esse enim debet aliquid, cuius sit incommodum. Quod **C**
si tanta cupiditas longioris æui te tenet, cogita nihil eorum quæ ab oculis abeunt, & ¹⁷ in
rerum naturam, ex quâ prodierunt ac mox processura sunt, reconduntur, consumi. De-
finunt ista, non pereunt. Et mors, quam pertimescimus ac recusamus, intermittit vitam,
non eripit. ¹⁸ veniet iterum, qui nos in lucem reponat dies, quem multi recusarent, nisi
oblitos

Similis Vir est Vino, indole atque moribus.
Nam musteum illud & nouum cum cõditur,
Deferueat primùm est opus: sic & Virum,
Cum iuuenis est, exaltuare; hinc sobrium
Mox effici, & seueritate præditum:
Mitem inde fieri, & esse in æui reliquum.

*At quod hic de Vino, ad Poma transtulit Attius, in
Agellio x l i i. cap. 1 1. Nam cum Pacuuius dixisset,
videri sibi carmina eius duriora paulùm & acer-
biora. Ita est, inquit Attius: neque id fanè me præ-
niter. Nam quod in pomis est, itidem aiunt esse
in ingeniis. quæ dura & acerba nascuntur, post
fiunt mitia & iucunda: sed quæ gignuntur statim
victa & mollia, non matura mox fiunt, sed putria.*

10. IN DOLIO PLACUIT.] *Ex more veteri, qui
vinum nouellum doliis condebant: sed mox ubi paul-
lum defacasset, defundebant in amphoras & cados.
Proculus l. xv. Trist. vino & ol. leg. In Do-
lia vina eâ mente conuicimus, vt ex his postea in
Amphoras & Cados defundamus. Quia igitur id
nouellum aut turbidum, elegantiores fugiebant bibe-
re. & Cicero hac mente, in Bruto: Num igitur, qui
hoc sentiat, si is potare velit, de Dolio tibi hau-
riendum putet? Obicit & Pisoni, vt sordido: Pa-*

nis & Vinum à propalâ, & de cupâ. quod idem est
illi, de Dolio.

11. QUIBUS PERFUNDI.] *Vt sunt amantiora
ista, vulgò Liberalia dicta.*

12. QUIBUS TINGENDVS.] *Vt est Philosophia:
quæ sola verè Liberale studium: epist. lxxxviii.*

13. NON OMNIBVS INSTITVI.] *Pergere in Sa-
pientia studiis, omni etate decet, non item incipere,
& in rudimentis esse.*

14. ELEMENTARIVS SENEX.] *Qui inter pue-
ros elementa discit.*

15. TENERVM HASTILE.] *Illorum ver-
bo, Framcam.*

16. EQVITARE.] *Non quòd omnes olim hoc Ro-
mani, sed nobiliores, aut stirpe equestri: inter quos
scilicet hic amicus Lucily. Nam ceteri ad pedestrem
militiam destinabantur.*

17. IN RERVM NATVRAM.] *De Benef. v. cap.
v i i i. Rerum natura nihil dicitur perdere, quia
quidquid illi auellitur, ad illam redit: nec perire
quidquam potest, quod quò excidat non habet,
sed eodem reuoluitur vnde discedit.*

18. VENIET ITERVM.] *Hæc est non illa Py-
thagora*

Aoblitos reduceret. ¹⁹ Sed postea diligentius docebo, omnia quae videntur perire, mutari. Aequo animo debet rediturus exire. Obserua orbem rerum in se remeantium: videbis in hoc mundo nihil exstingui, sed vicibus descendere ac resurgere. Aetas abit, sed alter annus illam adducit: ²⁰ hiems cecidit, referent illam sui menses: solem nox obruit, sed ipsam statim dies abiget. Stellarum iste decursus, quidquid praeterierit, repetit: pars caeli leuatur assidue, pars mergitur. Denique finem faciam, si hoc vnum adiccero, nec infantes, nec pueros, nec mente lapsos, timere mortem: & esse turpissimum, si eam securitatem nobis ratio non praestat, ad quam stultitia perducit.

EPIST. XXXVII.

PERSEVERANDVM in via & militia Sapientia esse. Ab hac salutem, felicitatem, libertatem pendere. Perueniri, & vinci, Ratione duce.

QVOD maximum vinculum est ad bonam mentem, promissisti virum bonum. Sacramento rogatus es. Deridebit, si quis tibi dixerit, mollem esse militiam & facilem. nolo te decipi. Eadem honestissimi huius, & illius ¹ turpissimi auctoramenti, verba sunt, ² vri, vinciri, ferroque necari. Ab illis qui manus arenae locant, & ³ edunt ac bibunt, quae per sanguinem reddant, cauetur ut ista vel inuiti patiantur: a te, ut volens libensque patiaris. Illis licet ⁴ arma submittere, misericordiam populi tentare: tu neque submittes, nec vitam rogabis. recto tibi inuictoque moriendum est. Quid porro prodest, paucos dies aut annos lucrifacere? sine missione nascimur. Quomodo ergo, inquis, me expediam? effugere non potes necessitates: potes vincere. ⁵ Fiat via: & hanc tibi viam dabit philosophia. ad hanc te confer, si vis saluus esse, si securus, si beatus: denique si vis esse, quod est maximum, liber. Hoc contingere aliter non potest. Humilis res est stultitia, abiecta, sordida, feruilis, multis affectibus & saeuissimis subiecta. Hos tam graues dominos, interdum alternis imperantes, interdum pariter, dimittit a te sapientia, quae sola libertas est. ⁷ Vna ad hanc fert via, & quidem recta. non aberrabis: vade certo gradu. Si vis tibi omnia subiicere, te subiice rationi. multos reges, si ratio te rexerit. Ab illa disces, quid & quemadmodum aggredi debeas: non incidēs rebus. Neminem mihi dabis, qui sciat quomodo quod vult ceperit velle. non consilio adductus villo, sed impetu impactus est. Non minus saepe fortuna in nos incurrit, quam nos in illam. Turpe est non ire, sed ferri: & subito in medio turbine rerum stupentem quærere: Hac ego quemadmodum veni?

thagorica, sed Stoica quadam πειραγγοσία, siue (ita loquamur) Renascentia: cum post orbis Deflagrationem, & sollemnem ἐκπύρωσιν, iterum alius orbis & διασπομῆς, atque eadem & eidem reponitur. Vide me Physiol. II. Dissert. XXII. Tangit & Lucretius hoc dogma, lib. III.

Nec si materiam nostram collegerit aetas
Post obitum, rursusque redegetit, ut SITA
NUNC EST
Atque iterum nobis fuerint data lumina vitae:
Pertineat quidquam tamen ad nos id quoque factum.

¹⁹ SED POSTEA.] *Vbi nescio: non in his libris expresso.*

²⁰ HIEMS CECIDIT.] *An potius, cedit.*
EPIST. XXXVII. I. TURPIS SIMI AUCTORAMENTI.] *Gladiatorij. quo in verba Editoris aut Lanistae iurabant. Vide me II. Saturn. cap. V.*

² VRI, VINCIRI.] *Ita libri, nec mutem. Petro-*

nius. In verba Eumolpi sacramentum iurauimus, vri, vinciri, verberari, ferroque necari, tamquam legitimi gladiatores. Ipsius Seneca. epist. LXXI. Quid miraris, si vri, occidi, alligari iuuat? Si lubet, dicto loco me vide.

³ EDVNT AC BIBVNT.] *In sagina sunt, sed cuius exitus cruentus. Eo allusum.*

⁴ ARMA SVBMITTIERE.] *Nos hoc & alia explicamus, Saturn. II. cap. XXIII.*

⁵ SINE MISSIONE.] *Id quoque à gladiatorio ritu. Aliquando mittebantur, aut eâ spe pugnabant: aliquando, sine eâ, & ferro absumendi. Nos diffusè, II. Saturn. cap. XXII.*

⁶ FIAT VIA.] *Quidam, Fit via. id esset, ratione quadam & methodo. At Gruterus, Fit via vi: Virgiliano hemistichio.*

⁷ VNA AD HANC VIA.] *Nempe recta. Rationis ductu, ut subiicit, per Sapientiam.*